

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยร่วมสมัยและการรู้สารสนเทศของ นักศึกษาที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก

Contemporary Thai Language and Information Literacy Learning Achievement of Students Taught with Techniques of Active Learning

วรพงศ์ ไชยฤกษ์¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายถึงเทคนิควิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกสู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนวิชาภาษาไทยและการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้ง 6 ด้าน ในรายวิชา THA-100 ภาษาไทยร่วมสมัยและการรู้สารสนเทศ สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ในส่วนแรกของบทความเป็นการอธิบายถึงแนวคิดเกี่ยวกับการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก ขั้นตอนการสอนภาษาไทยโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก บทบาทของผู้สอนในการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก เครื่องมือในการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก และการวัดและประเมินตามสภาพจริงในการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกกับการเรียนภาษาไทย ส่วนที่สองจะเป็นการนำเสนอผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ 3) ผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะทางปัญญา 4) ผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการสื่อสาร การรู้สารสนเทศและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและ 6) ผลสัมฤทธิ์ด้านการชื่นชมศิลปะและวัฒนธรรม และในตอนท้ายของบทความเป็นบทสรุปข้อค้นพบหลักสำคัญ 3 ประการในการใช้เทคนิคการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกในรายวิชา THA-100 ภาษาไทยร่วมสมัยและการรู้สารสนเทศ

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภาษาไทยร่วมสมัยและการรู้สารสนเทศเทคนิคการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาทั่วไป สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
อีเมล: worapong.ch@wu.ac.th

Abstract

The article is aimed at describing the use of Active Learning (AL) teaching techniques for the improvement of Thai learning and the achievement of the 6 areas of learning outcomes expected of the learners when studying THA-100 course: Contemporary Thai Language and Information Literacy, School of Liberal Arts, Walailak University. The article first describes the ideas that are used to design the course, the teaching and learning process, the roles of the teacher, the materials used and the evaluation process focusing on authentic assessment. The second part of the paper presents the improvement of the students' learning achievements focusing on the six learning outcomes: 1) Ethics and Moral, 2) Knowledge, 3) Application of Knowledge, 4) Interpersonal Skills and Responsibility, 5) Communication, Information Literacy and Information Technology Skills, and 6) Art and Cultural Appreciation. It was found that active learning motivates student participation in class. Secondly, variety of activities enhances teacher-student interaction and thirdly, the role of the teacher as a facilitator who supports student learning leads to meaningful learning.

Key words: learning achievement, Contemporary Thai Language and Information Literacy, Active learning techniques

บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติที่คนไทยทุกคนจะต้องเรียนรู้ในฐานะที่เป็นเจ้าของภาษาเพื่อใช้ติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่างๆ ในสังคม การจัดการศึกษาทุกระดับของไทยได้กำหนดให้ภาษาไทยเป็นวิชาพื้นฐานสำหรับผู้เรียนได้ฝึกฝนให้เกิดทักษะความชำนาญและมีพัฒนาการไปตามวัยทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยเฉพาะการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา ผู้เรียนจำเป็นต้องใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์ และพัฒนาสติปัญญาให้เจริญงอกงาม รวมถึงการรู้จักเลือกและคัดสรรข้อมูลที่อยู่รายรอบเพื่อให้เกิดทักษะที่กว้างขวางและหลากหลาย อันจะเอื้อประโยชน์ต่อการปรับตัวให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างทันทั่วทั้ง

ในศตวรรษที่ 21 สังคมโลกมีความเจริญรุดหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นอันมาก ทั้งนี้ไม่เพียงแต่จะก่อให้เกิดภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่มีการแข่งขันกันสูงขึ้นกระจายไปทั่วโลกเท่านั้น หากในวงการศึกษาก็ยังต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ใหม่โดยหันมามุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพ พร้อมทั้งจะเผชิญหน้ากับสภาพสังคมเศรษฐกิจและเทคโนโลยีในอนาคต ตลอดจนสามารถดำรงชีวิตในสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ นายแพทย์วิจารณ์ พานิช (2555, น.15) ได้กล่าวไว้ว่า “การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้อง “ก้าวข้ามสาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” (21st Century Skills) ที่ครูสอนไม่ได้ นักเรียนต้องเรียนเอง หรือพูดใหม่ว่าครูต้องไม่สอน แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวก (Facilitate) ในการเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำแล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง”

ด้วยเหตุที่ภาษาไทยเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาสรรพวิชาแขนงต่าง ๆ แนวทางหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับอุดมศึกษาซึ่งผู้สอนได้นำมาใช้กันอย่างแพร่หลายมากขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้แก่ผู้เรียนก็คือ การให้ความสำคัญและส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิด มีวิธีการแสวงหาความรู้และจัดการความรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนรู้จักใช้ทักษะภาษาไทยในการแสดงออกอย่างอิสระและเป็นไปตามธรรมชาติ อันจะช่วยสร้างเสริมให้ชีวิตการเรียนดำเนินควบคู่ไปกับความมีคุณธรรมจริยธรรม และมีความรับผิดชอบต่อสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

วิชาTHA-100ภาษาไทยร่วมสมัยและการรู้สารสนเทศเป็นรายวิชาในหมวดศึกษาทั่วไปของสำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เนื้อหาวิชานี้เป็นการผสมผสานระหว่างทักษะการใช้ภาษาไทย ได้แก่ การพูด ฟัง อ่าน และเขียน รวมถึงทักษะการคิดอันได้แก่ การใช้เหตุผล การวิเคราะห์ สังเคราะห์ การตีความ และการสื่อสาร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงการใช้ภาษาไทยในปริมณฑล การสื่อสารของโลกยุคโลกาภิวัตน์ นอกจากนี้ยังมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักวิธีการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อการเขียนรายงานทางวิชาการ อีกทั้งยังมีการสร้างเสริมความมีสุนทรียภาพให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักซาบซึ้งถึงคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมร่วมสมัยในมิติต่าง ๆ

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาการเรียนการสอนรายวิชา THA - 100 ภาษาไทยร่วมสมัยและการรู้สารสนเทศมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถมีทักษะการใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพทั้งในบริบทของการสื่อสารและการนำไปประยุกต์ใช้ในการแสวงหาความรู้ในการเรียนสาขาวิชาต่างๆ แต่ด้วยบริบททางสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างรวดเร็ว ประกอบกับมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ได้กำหนดกรอบคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชานี้รวม 6 ด้านคือ 1) เป็นผู้มีความคิดเชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีทักษะเชิงวิทยาศาสตร์ 2) สามารถแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล 3) มีความเข้าใจและมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น 4) มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 5) มีความเข้าใจสามารถวิเคราะห์สังคมไทยและสังคมโลก รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อดำรงตนในสังคมได้อย่างเหมาะสม และ 6) มีทักษะพื้นฐานและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อสื่อสาร การนำเสนอการสืบค้นข้อมูลเพื่อการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง (สาขาวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2553) ดังนั้นผู้เขียนในฐานะที่เป็นทั้งผู้รับผิดชอบและผู้สอนในรายวิชาTHA-100ภาษาไทยร่วมสมัยและการรู้สารสนเทศ จึงได้นำเทคนิคการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning Techniques) มาทดลองใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชานี้ โดยผู้เขียนมุ่งหวังว่าประเด็นต่าง ๆ ที่ได้นำเสนอเอาไว้ในบทความนี้น่าจะเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับอาจารย์ผู้สอนภาษาไทยในการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลเชิงประจักษ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยที่น่าสนใจต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก

การเรียนรู้เชิงรุก ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Active Learning เป็นการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ และคิดหาวิธีสร้างความรู้จากการลงมือปฏิบัติโดยเน้นการพัฒนาทักษะความสามารถที่ตรงกับพื้นฐานความรู้เดิม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่ให้เข้ากับความรู้เดิมที่มีจากการปฏิบัติและจากความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ทวิวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ (2557) อธิบายว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมนั้นๆ การสัมมนา การใช้การแก้ปัญหาการสอนกลุ่มย่อยแบบไม่เป็นทางการ การสำรวจข้อมูลการทดลอง การแก้ไขปัญห ากรณีศึกษา การอภิปราย เป็นต้น

ส่วนการจัดการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบการเรียนรู้เชิงรุกรุ่น ประภัสรา โคตะขุน (2554) มีความเห็นว่า ผู้สอนสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ทั้งในและนอกห้องเรียนรวมทั้งสามารถใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับทั้งการเรียนรู้เป็นรายบุคคลการเรียนรู้แบบกลุ่มเล็ก และการเรียนรู้แบบกลุ่มใหญ่

ในที่นี้ผู้เขียนได้ประมวลความคิดเกี่ยวกับเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกซึ่งมีนักวิชาการทางการศึกษาได้กล่าวไว้ในวาระโอกาสต่าง ๆ กัน โดยจัดแบ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ดังต่อไปนี้

การเรียนรู้เป็นรายบุคคล ตัวอย่างเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่

1. การเรียนรู้แบบกำจัดจุดสับสน เป็นเทคนิคการสอนที่นำมาใช้ตอนท้ายของการสอนหรือหลังจากจบการสอนในแต่ละช่วง วิธีการสอน คือผู้สอนถามนักศึกษาว่าในการสอนวันนี้/ช่วงนี้ มีเรื่องไหนที่ผู้เรียนไม่เข้าใจมากที่สุด เช่น What is not clear for you? What was the “muddiest point” in today’s? นักศึกษาเขียนคำตอบลงในกระดาษโดยใช้เวลา 1 - 5 นาที จากนั้นผู้สอนรวบรวมคำตอบของนักศึกษา คำตอบของผู้เรียนจะเป็นข้อมูลให้ทราบ ว่า เรื่องใด ที่นักศึกษายังไม่เข้าใจ ซึ่งผู้สอนจะต้องวางแผนการสอน และเตรียมสอนในครั้งต่อไป(มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 2557)

2. การเรียนรู้แบบระดมคำถาม เป็นเทคนิคการสอนที่เริ่มจากผู้สอนแจกกระดาษให้นักศึกษา คนละ 1 แผ่น เพื่อให้นักศึกษาเขียนคำถาม เกี่ยวกับเนื้อหาที่

ครูสอนโดยให้เวลานักศึกษา 3-5 นาที ในการเขียนคำถาม จากนั้นผู้สอนรวบรวมคำถามลงในภาชนะที่เตรียมมา(อาจจะเป็นอ่างปลา)ผู้สอนสุ่มหยิบคำถามขึ้นมาถามผู้เรียนในห้องเรียน(มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 2557)

3. การเรียนรู้แบบสะท้อนกลับ เป็นเทคนิคการสอนที่ผู้สอนให้ผู้เรียนเขียนแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ หรือเทคนิคต่างๆ ที่ผู้สอนนำไปสอน เทคนิคนี้จะทำให้ผู้สอนทราบว่าผู้เรียนชอบกิจกรรมอะไรและไม่ชอบกิจกรรมอะไร (มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 2557)

การเรียนรู้แบบกลุ่มเล็ก ตัวอย่างเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่

1. การเรียนรู้แบบวิเคราะห์วิดีโอ เป็นวิธีการเรียนรู้ที่นำอุปกรณ์โสตทัศนวัสดุมาช่วยพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โสตทัศนวัสดุดังกล่าวได้แก่ ภาพยนตร์ สไลด์ เว็บไซต์ต่างๆ ในอินเทอร์เน็ต วีดิโอ ฯลฯ (กาญจนา วัฒนาฯ, 2549)

2. การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นวิธีการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยจัดกลุ่มๆ ละ 3-5 คน (McKinney, 2008 อ้างถึงใน ประภัสรา โคตะขุน, 2554)

3. การเรียนรู้แบบแผนผังความคิด เป็นเทคนิคการสอนที่ใช้แผนผังความคิด ซึ่งประกอบไปด้วยความคิดหรือข้อมูลสำคัญๆ ที่เชื่อมโยงกันอยู่ในรูปแบบต่างๆ ซึ่งเป็นโครงสร้างของความรู้เนื้อหาสาระต่างๆ จำนวนมาก เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระนั้นได้ง่ายขึ้น เร็วขึ้นและจดจำได้นาน (ทศนา แหมมณี, 2548)

4. การเรียนรู้แบบการคิดเดี่ยว คิดคู่ คิดรวมกัน เป็นเทคนิคที่เริ่มจากที่ครูผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนแต่ละคนหาคำตอบด้วยตนเองก่อนแล้วนำคำตอบไปอภิปรายกับเพื่อนที่เป็นคู่ จากนั้นนำคำตอบของแต่ละคู่มาอภิปรายพร้อมกัน 4 คน เมื่อมั่นใจว่าคำตอบของตนถูกต้อง หรือดีที่สุดแล้วนำคำตอบมาเล่าให้เพื่อนทั้งชั้นฟัง (Kagan, 1995 อ้างถึงในพิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2541)

การเรียนรู้แบบกลุ่มใหญ่

1. การเรียนรู้แบบกระบวนการวิจัย เป็นเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อิงกระบวนการวิจัย โดยให้ผู้เรียนกำหนดหัวข้อที่ต้องการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ตามแผน สรุปความรู้ และสะท้อนความคิดในสิ่งที่ได้เรียนรู้ (McKinney, 2008 อ้างถึงในประภัสรา โคตะขุน, 2554)

2. การเรียนรู้แบบระดมสมอง เป็นเทคนิคการสอนที่แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 8-10 คน ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันกำหนดปัญหาในการระดมสมอง โดยใช้เวลาสั้นๆ ประมาณ 10-15 นาที แต่ละกลุ่มประกอบด้วยประธานกลุ่มและเลขานุการ ประธานเป็นผู้ส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็นซึ่งความคิดเห็นไม่มีการตำหนิว่า “ถูก” หรือ “ผิด” และเลขานุการมีหน้าที่จดบันทึกโดยไม่คำนึงถึงความสำคัญก่อนหลัง จากนั้นผู้แทนกลุ่มนำมารายงานให้กลุ่มใหญ่ในชั้นเรียนทราบ ผลการระดมพลังสมอง (กาญจนา วัฒนายุ, 2549) ซึ่งนักวิชาการบางท่านเรียกวิธีนี้ว่าการเรียนรู้แบบการแลกเปลี่ยนความคิดเป็นกลุ่ม (Kagan, 1995 อ้างถึงใน พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2541)

3. การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้อ่านหรือดูกรณีตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จากนั้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแนวทางแก้ปัญหาภายในกลุ่ม แล้วนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด (McKinney, 2008 อ้างถึงใน ประภัสรา โคตะขุน, 2554)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้สอนได้ลดกระบวนการสื่อสารและการถ่ายทอดเนื้อหาให้ผู้เรียน แต่หันมามุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ พยายามกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกท้าทาย และเป็นกัลยาณมิตร ตลอดจนยังมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบการวิเคราะห์ปัญหา และการอภิปรายร่วมกัน รวมไปถึงการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงโดยมีการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนการสอนภาษาไทยโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก

จากแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุกดังกล่าวไว้ข้างต้น ผู้เขียนได้นำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชา THA - 100 ภาษาไทยร่วมสมัยและการรู้สารสนเทศ โดยได้แบ่งขั้นตอนการสอนออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งประสบการณ์เดิมของตนมาเชื่อมโยงหรืออธิบายกับประสบการณ์หรือเหตุการณ์ใหม่ แล้วนำไปสู่

การขบคิดเพื่อให้เกิดข้อสรุปหรือองค์ความรู้ใหม่ แล้วแบ่งปันประสบการณ์ของตนกับผู้อื่นที่อาจมีประสบการณ์เหมือนหรือต่างจากตนเป็นการรวบรวมมวลประสบการณ์ที่หลากหลายจากแต่ละคน เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่ร่วมกัน

กล่าวได้ว่าขั้นตอนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ช่วยให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนและผู้สอน ดังนี้

ผู้เรียน รู้สึกว่าตนมีความสำคัญเพราะได้มีส่วนในฐานะสมาชิก มีผู้ฟังเรื่องราวของตนเองและได้รับรู้เรื่องราวของคนอื่น นอกจากจะได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์แล้ว ยังทำให้สัมพันธภาพในกลุ่มผู้เรียนเป็นไปด้วยดี

ผู้สอน ไม่เสียเวลาในการอธิบายหรือยกตัวอย่าง เพียงแต่ใช้เวลาเล็กน้อย กระตุ้นให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันและยังช่วยให้ผู้สอนได้ทราบถึงความรู้พื้นฐานและประสบการณ์เดิมของผู้เรียนซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป จะเห็นได้ว่ากิจกรรมในขั้นตอนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ขึ้นอยู่กับเทคนิคการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย โดยมีจุดเน้นร่วมกันที่จุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละด้าน ดังนี้

ด้านความรู้ เป็นประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่สอน

ด้านเจตคติ เป็นการจัดประสบการณ์ด้านอารมณ์ความรู้สึกให้ผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่สอดคล้องกับจุดประสงค์และนำไปสู่การสะท้อนความคิดเห็นและอภิปรายต่อไป

ด้านทักษะ เป็นการให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงในทักษะนั้นๆ โดยนำประสบการณ์เดิมมาประยุกต์ใช้กับประสบการณ์ใหม่เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะและนำไปสู่ความเข้าใจที่ชัดเจน

2. ขั้นสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ทำให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ มวลประสบการณ์ข้อมูล ความคิดเห็น ฯลฯ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถ่องแท้ชัดเจน หรือเกิดข้อสรุป/องค์ความรู้ใหม่ หรือตรวจสอบ/ปรับเปลี่ยนความคิดความเชื่อของตนเอง

กิจกรรมในขั้นตอนนี้เน้นกิจกรรมกลุ่ม โดยผู้สอนตั้งประเด็นให้ผู้เรียนได้คิดสะท้อนความคิดหรือบอกความคิดเห็นของตนเองให้ผู้อื่นรับรู้ และได้อภิปราย

แลกเปลี่ยนความคิด ระหว่างกันอย่างลึกซึ้งจนเกิดความเข้าใจชัดเจน ได้ข้อสรุปหรือองค์ความรู้ใหม่หรือเกิด/ปรับ/เปลี่ยนความคิดความเชื่อตามจุดประสงค์ที่กำหนด โดยมีจุดเน้นสำหรับจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละด้าน ดังนี้

ด้านความรู้ ตั้งประเด็นให้อภิปรายและเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อสรุปความรู้ใหม่ที่ได้ผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ นำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้นๆ ตัวอย่างเช่น การสรุปสาระสำคัญ การวิเคราะห์กรณีศึกษา การวิเคราะห์เปรียบเทียบการวิเคราะห์ประเด็น ความรู้เพื่อหาข้อสรุปและนำไปสู่ความคิดรวบยอด

ด้านเจตคติ ตั้งประเด็นอภิปรายที่ทำทลาย กระตุ้นให้เกิดความคิดหลากหลาย เน้นในเรื่องคุณค่าอารมณ์ความรู้สึกให้ผู้เรียนความคิดความเชื่อ มีความสอดคล้องกับความรู้สึกของผู้เรียนและนำไปสู่จุดประสงค์ที่ต้องการข้อสรุปจากการอภิปรายและความคิดเห็นรวบยอดที่ได้ จะสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนด

ด้านทักษะ ตั้งประเด็นให้อภิปรายโต้แย้งกันในเรื่องขั้นตอนการลงมือทำทักษะเพื่อให้เกิดความเข้าใจองค์ในแนวทางปฏิบัติทักษะนั้น และเกิดความมั่นใจก่อนจะได้ลงมือปฏิบัติจนชำนาญ

3. ขั้่นนำเสนอความรู้

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่เป็นองค์ประกอบที่ผู้เรียนได้รับข้อมูลความรู้แนวคิดทฤษฎี หลักการ ขั้นตอน หรือข้อสรุป ต่างๆ โดยผู้สอนเป็นผู้จัดให้เพื่อใช้เป็นต้นทุนในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ หรือช่วยให้การเรียนรู้บรรลุจุดประสงค์

กิจกรรมในขั้นตอนนี้ได้แก่ การให้แนวคิด ทฤษฎีหลักการ ข้อมูลความรู้ ขั้นตอนทักษะ ซึ่งทำได้โดยการบรรยาย คู่มือทัศน์ อ่านเอกสารและใบความรู้ รวมถึงการรวบรวมความรู้จากประสบการณ์เดิมของผู้เรียนที่เป็นผลให้เกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระเพิ่มขึ้น โดยกิจกรรมเหล่านี้ควรทำเป็นขั้นตอนและประสานกับองค์ประกอบการเรียนรู้อื่น ๆ โดยมีจุดเน้นเพื่อจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละด้าน ดังนี้

ด้านความรู้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระข้อมูลความรู้อย่างชัดเจน

ด้านเจตคติ ผู้เรียนความรู้สึกและความคิดความเชื่อที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดให้ ผู้เรียนรับรู้แนวทางปฏิบัติตามขั้นตอนของทักษะๆ นั้นอย่างชัดเจน

ด้านทักษะ ผู้เรียนรับรู้แนวทางปฏิบัติตามขั้นตอนของทักษะนั้นๆ อย่างชัดเจน

4. ขั้นประยุกต์ใช้หรือลงมือปฏิบัติ

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้นำความคิดรวบยอดหรือข้อสรุปหรือองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นไปประยุกต์หรือทดลองใช้ หรือเป็นการแสดงผลสำเร็จของการเรียนรู้ในขั้นตอนข้างต้น ซึ่งผู้สอนใช้กิจกรรมในขั้นตอนนี้ในการประเมินผลการเรียนรู้ ดังนั้นถึงถือได้ว่า ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จักนำความรู้ไปใช้จริง ไม่ใช่แค่เรียนรู้เท่านั้น

กิจกรรมในขั้นตอนนี้จะเน้นไปที่การตอบโจทย์จุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละด้าน ดังนี้

ด้านความรู้ เป็นการผลิตซ้ำความคิดรวบยอดในรูปแบบต่างๆ เช่น การนำเสนองานการทำแผนภาพความคิด การเขียนบทร้อยกรอง ทำรายงานวิชาการการเสวนากับนักเขียน เป็นต้น

ด้านเจตคติ เป็นการแสดงออกที่สอดคล้องเจตคติที่เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ เช่น ความสามารถในการทำงานกลุ่ม การแสดงถึงภาวะผู้นำความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ความสามารถในการวางแผนและรับผิดชอบเรียนรู้ตนเอง เป็นต้น

ด้านทักษะ เป็นการลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนของทักษะที่ได้เรียนรู้ บทบาทของผู้สอนในการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกกับการเรียนภาษาไทย

แนวคิดและขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นแสดงให้เห็นว่าการจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนเชิงรุกหรือไม่นั้นผู้สอนควรมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นและเลือกจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสม โดยมีข้อควรคำนึงดังต่อไปนี้

1. จัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน กิจกรรมหรือเป้าหมายที่ต้องการต้องสะท้อนความต้องการที่จะพัฒนาผู้เรียน และเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน
2. สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอน และเพื่อนในชั้นเรียน
3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัต ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมที่สนใจรวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนกิจกรรมที่เป็นพลวัต เช่น การฝึกแก้ปัญหา การศึกษาด้วยตนเอง เป็นต้น
4. จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน

5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทาย และให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลายมากกว่าการบรรยายเพียงอย่างเดียว แม้ว่ารายวิชาจะเน้นทางด้านการบรรยายหลักการ และทฤษฎีเป็นหลักก็สามารถจัดกิจกรรมเสริม อาทิ การอภิปราย การแก้ไขสถานการณ์ที่กำหนด เสริมเข้ากับกิจกรรมการบรรยาย

6. วางแผนในเรื่องของเวลาการสอนอย่างชัดเจน ทั้งในเรื่องของเนื้อหา และกิจกรรมในการเรียนทั้งนี้เนื่องจากการเรียนเชิงรุกจำเป็นต้องใช้เวลาการจัดกิจกรรมมากกว่าการบรรยาย ดังนั้นผู้สอนจำเป็นต้องวางแผนการสอนอย่างชัดเจนโดยสามารถกำหนดรายละเอียดลงในประมวลรายวิชา เป็นต้น

7. ใจกว้าง ยอมรับในความสามารถในการแสดงออกและความคิดเห็นที่ผู้เรียนนำเสนอ

เครื่องมือในการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกกับการเรียนภาษาไทย

เครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการจัดการสอนคือแผนการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นจากผลการสังเคราะห์ปัญหาของการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาผนวกกับแนวคิด/หลักการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้เทคนิคการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก และการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 โดยแผนการสอนแต่ละแผนจะมีวิธีการวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 6 ด้านโดยมีเครื่องมือในการวัดและประเมินผลมีดังนี้

1. แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนและแบบประเมินการทำงานกลุ่มที่มีเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านคุณธรรม จริยธรรมและด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบของผู้เรียน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงตัวอย่างแบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน

ตัวบ่งชี้พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสอน	ระดับคุณภาพและเกณฑ์		
	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น/ความกล้าแสดงออก	นักศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นดีมาก กล้าแสดงออกด้วยความเต็มใจ กล้าพูด กล้าแสดงออก มีท่าทางประกอบการพูดอย่างมั่นใจ	นักศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นดี กล้าแสดงออก แต่มีความเหนียวอายอยู่บ้าง	นักศึกษาไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการเรียน ไม่กล้าแสดงออก / ไม่พูด
ความกระตือรือร้นในการกิจกรรม	นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการกิจกรรมดีมาก ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ	นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมดี ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายเป็นบางครั้ง	นักศึกษาไม่ค่อยมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ไม่ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย
การเคารพกติกา	นักศึกษาใช้เวลาในการทำงานอย่างเหมาะสมดีมาก ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายตามข้อตกลงในเวลาที่กำหนด แสดงความคิดเห็นและเสนอผลการปฏิบัติงานตามจริงทุกครั้ง	นักศึกษาใช้เวลาในการทำงานอย่างเหมาะสมดี ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายตามข้อตกลงในเวลาที่กำหนด แสดงความคิดเห็นและเสนอผลการปฏิบัติงานเป็นบางครั้ง	นักศึกษาใช้เวลาในการทำงานอย่างไม่ค่อยเหมาะสม ไม่ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายตามข้อตกลง ในเวลาที่กำหนด แสดงความคิดเห็นและเสนอผลการปฏิบัติงานไม่ถูกต้องตามกติกา

2. แบบประเมินความสามารถแต่ละทักษะของผู้เรียน (Rubric Scale) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนตามสภาพจริงและอิงการปฏิบัติงานจริงสำหรับวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้และด้านทักษะทางปัญญาของผู้เรียน ดังตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนการประเมินผลการเขียนรายงานวิชาการต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนการประเมินผลความสามารถของผู้เรียน (Rubric Scale)

หัวข้อประเมิน	ระดับคุณภาพและเกณฑ์				
	(ยอดเยี่ยม) 5	(ดีมาก) 4	(ดี) 3	(พอใช้) 2	(ปรับปรุง) 1
1. รูปแบบ	- รูปแบบรายงานถูกต้องตามที่กำหนด - รูปแบบมีรายละเอียดครบถ้วน - รูปแบบมีจำนวนหน้าและขนาดเหมาะสม - รูปภาพสัมพันธ์กับเนื้อหา - รูปแบบรายงานสะอาดเรียบร้อย	- รูปแบบรายงานถูกต้องตามที่กำหนด - รูปแบบมีรายละเอียดครบถ้วน - รูปแบบมีจำนวนหน้าและขนาดเหมาะสม - รูปแบบรายงานสะอาดเรียบร้อย	- รูปแบบรายงานถูกต้องตามที่กำหนด - รูปแบบมีรายละเอียดครบถ้วน - รูปแบบรายงานสะอาดเรียบร้อย	- รูปแบบรายงานถูกต้องตามที่กำหนด - รูปแบบรายงานสะอาดเรียบร้อย	- รูปแบบรายงานสะอาดเรียบร้อย
2. ภาษา	- การใช้ภาษาถูกต้องตามความหมาย - การใช้ภาษาเหมาะสมตามระดับภาษาวิชาการ - มีการเรียบเรียงเกริ่นนำด้วยสำนวนภาษาของตนเอง - สกคคำถูกต้อง - มีการเว้นวรรค - ไม่มีอีกคำ	- การใช้ภาษาเหมาะสมตามระดับภาษาวิชาการ - มีการเรียบเรียงเกริ่นนำด้วยสำนวนภาษาของตนเอง - สกคคำถูกต้อง - มีการเว้นวรรคและไม่มีอีกคำ	- การใช้ภาษาเหมาะสมตามระดับภาษาวิชาการ - มีการเรียบเรียงเกริ่นนำด้วยสำนวนภาษาของตนเอง - สกคคำถูกต้อง	- การใช้ภาษาเหมาะสมตามระดับภาษาวิชาการ - มีการเรียบเรียงเกริ่นนำด้วยสำนวนภาษาของตนเอง	- สกคคำถูกต้อง
3. เนื้อหา	- เนื้อหาถูกต้องและตรงกับทักษะภาษาที่กำหนด - เนื้อหามีการเขียนย่อหน้าครบถ้วน 4 ขีด - เนื้อหาเรียงลำดับตรงตามโครงเรื่อง - เนื้อหามีการอ้างอิง 1 แบบและถูกต้อง - เนื้อหามีการอ้างอิงครบถ้วนทั้ง 2 แบบ - เนื้อหามีการอ้างอิงตรงกับบรรณานุกรมครบทั้ง 3 แหล่งและถูกต้อง	- เนื้อหามีการเขียนย่อหน้า 3 ขีด - เนื้อหาเรียงลำดับตรงตามโครงเรื่อง - เนื้อหามีการอ้างอิง 1 แบบและถูกต้อง - เนื้อหามีการอ้างอิงตรงกับบรรณานุกรม 2 แหล่งและถูกต้อง	- เนื้อหามีการเขียนย่อหน้า 2 ขีด - เนื้อหาเรียงลำดับตรงตามโครงเรื่อง - เนื้อหาไม่มีการอ้างอิง - เนื้อหาไม่มีการบรรณานุกรม 2 แหล่ง	- เนื้อหาไม่มีการเขียนย่อหน้า 1 ขีด - เนื้อหาไม่มีการอ้างอิง - เนื้อหาไม่มีการบรรณานุกรม 2 แหล่ง	- เนื้อหาไม่มีการเขียนย่อหน้า หรือเขียนแต่ส่วนใหญ่ไม่ถูกต้อง - เนื้อหาไม่มีการอ้างอิงและ/หรือมีบรรณานุกรมแต่ส่วนใหญ่ไม่ถูกต้อง
4. เวลา	ส่งงานภายในเวลาที่กำหนด	ส่งงานช้ากว่ากำหนด 1 วัน	ส่งงานช้ากว่ากำหนด 2 วัน	ส่งงานช้ากว่ากำหนด 3 วัน	ส่งงานช้ากว่ากำหนดเกิน 3 วันแต่ไม่เกิน 7

การวัดและประเมินตามสภาพจริงในการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกกับการเรียนภาษาไทย

กระบวนการวัดผลการเรียนรู้ในการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการวัดผลตามสภาพจริง ซึ่งข้อดีที่ค้นพบจากการวัดผลตามสภาพจริง สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประการ คือ

1. วัดครบถ้วนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ได้จริง
วัดความสามารถทางความรู้ ความคิดได้จริง (Cognitive Ability)
วัดความสามารถในการปฏิบัติได้จริง (Performance/Practice Ability)
วัดคุณลักษณะทางจิตใจได้จริง (Affective Characteristics)
2. วัดได้ตรงความเป็นจริง คือ สิ่งที่วัดได้นั้นเป็นข้อมูล เป็นการแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ทั้งความสามารถทางความรู้ ความคิด ความสามารถในการปฏิบัติและคุณลักษณะทางจิตใจ มีความคลาดเคลื่อนผิดพลาดน้อยที่สุดไม่เปิดโอกาสให้ผู้ใดยืมความสามารถได้คะแนนสูง ตัดความผิดพลาดที่ผู้มีความสามารถสูงกลับได้คะแนนน้อย
3. เลือกสรร คิดค้นเครื่องมือและเทคนิคการวัดผลที่เป็นการวัดพฤติกรรมที่แท้จริงที่แสดงออกซึ่งความสามารถของผู้เรียน (Ability to Do) ซึ่งอาจได้จากการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน สังเกตจากการปฏิบัติภาระงาน (Tasks) ที่จัดให้ปฏิบัติในสถานการณ์ที่ผู้สอนจะกำหนด สังเกตจากร่องรอยหลักฐานผลการปฏิบัติภาระงานของผู้เรียน เป็นต้น

ผลการใช้เทคนิคการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกในการเรียนภาษาไทย

ผู้เขียนได้นำเทคนิคการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้ในการรายวิชา THA-100 ภาษาไทยร่วมสมัยและการรู้สารสนเทศ พบว่าผู้เรียนมีระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับดีมาก ดังแสดงได้ในแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 แสดงความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกในรายวิชา THA-100 ภาษาไทยร่วมสมัยและการรู้สารสนเทศ

และจากความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้ตอบไว้ในแบบ
สอบถามจากการประเมินผลการสอนปลายภาคเรียน สามารถสรุปดังต่อไปนี้

- กิจกรรมที่เรียนช่วยฝึกความกล้าแสดงออก โดยการนำเสนองานหน้าชั้น
- มีส่วนร่วมในกลุ่มและในชั้นเรียน
- เป็นกิจกรรมที่ไม่เครียด และมีความสุขกับการเรียน
- ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้ร่วมกัน
- ได้ฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม
- เสริมสร้างความสามัคคีระหว่างเพื่อนในกลุ่ม และในชั้นเรียน

ในส่วนของการตรวจสอบว่า การใช้เทคนิคการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกใน
รายวิชา THA-100 ภาษาไทยร่วมสมัยและการรู้สารสนเทศ จะปรากฏผลอย่างไรต่อ
การประเมินคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เขียนได้ใช้เกณฑ์การประเมินมาตรฐาน
ผลการเรียนรู้ที่มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ได้กำหนดไว้รวม 6 ด้าน ดังรายละเอียด
ต่อไปนี้

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Ethics and Moral) หมายถึง การพัฒนานิสัย
ในการประพฤติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และด้วยความรับผิดชอบต่อทั้งในส่วนตัว
และส่วนรวม ความสามารถในการปรับวิถีชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยม การพัฒนา
นิสัยและการปฏิบัติตามศีลธรรมทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคม

2. ด้านความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจการนึกคิด
และการนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริงในหลักการ ทฤษฎี
ตลอดจนกระบวนการต่างๆ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้

3. ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์ สถานการณ์และใช้ความรู้ ความเข้าใจ แนวคิด หลักการ ทฤษฎีและกระบวนการต่างๆ ในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ๆ ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน

4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skills and Responsibility) หมายถึงความสามารถในการทำงานกลุ่ม การแสดงถึงภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ความสามารถในการวางแผนและรับผิดชอบต่อเรียนรู้ตนเอง

5. ด้านทักษะการสื่อสาร การรู้สารสนเทศและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Communication, Information Literacy and Information Technology skills) หมายถึง ความสามารถในการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

6. ด้านการชื่นชมศิลปะและวัฒนธรรม (Art and Cultural Appreciation) เนื่องจากเนื้อหาสาระในรายวิชานี้ มีเนื้อหาส่วนหนึ่งกล่าวถึงเรื่องการอ่านทำนองเสนาะเพื่อสุนทรียภาพและคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมร่วมสมัย ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะฉันทลักษณ์ของ กาพย์ กลอน โคลง และฉันท์ และอีกส่วนหนึ่งกล่าวถึงการเขียนบทร้อยกรองเพื่อสุนทรียภาพของวรรณคดีและวรรณกรรมร่วมสมัย ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการเขียนบทร้อยกรอง ประเภทกลอนสุภาพและกาพย์ยานี การใช้กิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบเชิงรุกในเนื้อหาประเภทนี้คือการให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติทั้งการอ่านและการเขียน โดยมีเพื่อน ๆ และผู้สอนร่วมกันเป็นผู้ประเมิน

สำหรับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้เทคนิคการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกในที่นี้ผู้เขียนได้นิยามคำว่า “การเรียนรู้” ไว้ว่าหมายถึง การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมของผู้เรียนที่แตกต่างจากเดิมตามประสบการณ์ที่เพิ่มพูนขึ้นจากที่ได้รับระหว่างการเรียน ผลการวิจัยพบว่าหลังจากผู้เรียนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านรูปแบบการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก สามารถแสดงให้เห็นการพัฒนาคุณลักษณะแต่ละด้าน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนหลังการใช้เทคนิคการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	คุณลักษณะของผู้เรียนหลังการใช้เทคนิคการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	1) ผู้เรียนพัฒนาด้านหลักคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิต รู้จักเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล รับผิดชอบต่อตนเองในกลุ่ม รวมถึงเรียนรู้และยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มด้วย 2) ผู้เรียนพัฒนาด้านจริยธรรมทางวิชาการ โดยเฉพาะการให้เกียรติแก่ผู้แต่งเนื้อหาที่ผู้เรียนใช้อ้างอิง ถือเป็นจริยธรรมทางวิชาการและมารยาททางวิชาการที่ไม่ควรละเลย ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีศักดิ์ศรีในวิชาชีพ 3) ผู้เรียนพัฒนาความเข้าใจด้านความเป็นมนุษย์ทั้งของตนเองและผู้อื่น สามารถมองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองที่ต้องพัฒนา รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตนเอง รู้จักประมาณ รู้จักเวลาและรู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคม
ด้านความรู้	1) ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้และเข้าใจ ข้อเท็จจริง ที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์วิชาอื่นได้แก่ การใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารร่วมสมัยและการรู้สารสนเทศ 2) ผู้เรียนรู้และเข้าใจหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์วิชา 3) ผู้เรียนพัฒนาความเข้าใจของขั้นตอนการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์วิชา 4) ผู้เรียนมีความรู้เชิงสหวิทยาการสามารถอธิบายความเชื่อมโยงศาสตร์ของรายวิชาในการดำเนินชีวิต สามารถประยุกต์หลักการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ เรียนรู้ในทัศนว่าด้วยภาษากับอำนาจ มีความรอบรู้ในเรื่องที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตและสามารถประยุกต์กับการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ รวมถึงสามารถวิเคราะห์ทั้งสังคมไทยและสังคมโลกเพื่อรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และดำรงตนในสังคมได้อย่างเหมาะสมในบริบทการสื่อสารของโลกยุคโลกาภิวัตน์
ด้านทักษะทางปัญญา	1) ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ วิพากษ์ และสังเคราะห์ 2) ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะคิดเชิงประยุกต์จากแนวคิดทฤษฎีสู่การปฏิบัติ 3) ผู้เรียนสามารถพัฒนาการคิดแบบบูรณาการ 4) ผู้เรียนสามารถพัฒนาการคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรม
ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในเรื่องการเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเสริมสร้างให้ผู้เรียนเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผลสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น มีความรับผิดชอบต่อในการอยู่ร่วมกันในสังคม สามารถสรุปจำแนกออกเป็น 2 มิติย่อย ได้แก่ 1) ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล ได้แก่ (1) ทักษะการประยุกต์และการปฏิบัติงาน (2) ทักษะการสื่อสารและการทำงานเป็นทีม (3) ทักษะความเป็นผู้นำและผู้ตาม และ(4) ทักษะการบริหารจัดการทั้งด้านบุคคลและเวลา 2) ผู้เรียนมีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
ด้านทักษะการสื่อสาร การรู้สารสนเทศและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	1) ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะทางภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่กำหนด ทั้งการพูดการอ่านและการเขียน 2) ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะพื้นฐานและสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อสื่อสาร และการสืบค้นข้อมูลเพื่อการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง
ด้านการชื่นชมศิลปะ และวัฒนธรรม	1) ผู้เรียนรู้จักชื่นชมศิลปะ และความงามของภาษาไทยส่งผลให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญ เห็นคุณค่าของภาษาไทย และซาบซึ้งในวัฒนธรรมทางภาษาไทยมากขึ้น 2) ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนร้อยกรองได้ถูกต้องไพเราะ และสละสลวย

บทสรุป

จากการใช้เทคนิคการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกในรายวิชา THA-100 ภาษาไทยร่วมสมัยและการรู้สารสนเทศ ผู้เขียนค้นพบหลักสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรกคือการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกช่วยส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนได้มากขึ้น ประการที่สองคือ การใช้กิจกรรมที่หลากหลายช่วยเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และประการที่สาม คือ บทบาทของผู้สอนซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง ย่อมส่งผลต่อการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Learning)

ส่วนรูปแบบการจัดการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกในรายวิชา THA-100 ภาษาไทยร่วมสมัยและการรู้สารสนเทศ เป็นจัดการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ทั้งรายวิชา โดยผู้สอนได้คัดสรรวิธีการสอนที่หลากหลายมาผสมผสานกันเพื่อให้เหมาะสมกับธรรมชาติรายวิชา วัตถุประสงค์การเรียนรู้ และลักษณะพื้นฐานของผู้เรียน รวมไปถึงออกแบบสัดส่วนของเทคนิคหลักเทคนิครองในการสอนแต่ละครั้ง นอกจากนี้ในการประเมินผลผู้เรียน ผู้สอนก็ได้มุ่งเน้นการประเมินผลระหว่างจัดกิจกรรม (Formative) และประเมินจากพัฒนาการของผู้เรียน อีกทั้งยังมีการประยุกต์ใช้ Social Media หรือ New Media มาเป็นสื่อการสอน เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับนักศึกษาและช่วยสอนเสริมในบางเนื้อหาวิชาที่มีผู้เรียนไม่เข้าใจเนื้อหาให้เข้าใจได้มากขึ้น

กล่าวได้ว่าลักษณะเด่นของการใช้เทคนิคการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกในรายวิชา THA-100 ภาษาไทยร่วมสมัยและการรู้สารสนเทศ ซึ่งผู้เขียนได้ทดลองใช้และปรากฏผลเชิงคุณภาพที่น่าพึงพอใจนั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบในตัวผู้เรียนเอง เช่น ความพร้อม สติปัญญา เจตคติ และสภาพแวดล้อมอื่นๆ แล้วกระบวนการเรียนการสอนที่ผู้สอนจัดให้ก็นับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรมต่างๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ เข้าใจในสิ่งที่ต้องการนั้นนับว่าเป็นอีกก้าวหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนน่าจะได้นำไปใช้ให้แพร่หลายเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

รายการอ้างอิง

- กาญจนา วัฒนายุ. (2545). *การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ธนพรการพิมพ์.
- ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ. (2557). *การเรียนรู้เชิงรุก*. สืบค้นจาก http://www.academic.chula.ac.th/elearning/content/active%20learning_Taweewat
- ทิตินา แคมมณี. (2548). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภัสรา โคตะขุน. (2554). *Active Learning คืออะไร*. สืบค้นจาก <http://prapasara.blogspot.com/2011/09/active-learning.html>
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2541). *การเรียนรู้แบบร่วมมือ Cooperative Learning*. วารสารวิชาการ *คุรุปริทัศน์* สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, 1(1), 40-41.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. (2557). *เทคนิคการสอนแบบใฝ่รู้*. สืบค้นจาก http://human.yru.ac.th/km/wp-content/uploads/2012/07/Active_Learning1.pdf
- มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. (2557). *วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ปี พ.ศ. 2553*. สืบค้นจาก <http://sla.wu.ac.th/gen/site/history>
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สุพิน บุญชูวงศ์. (2538). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.